

travelbook

Neapol i Kampania

Bezdroża

Mistrzowska
ochrona **ERGO**
HESTIA

Autor przewodnika: Krzysztof Bzowski

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja: Jacek Okarmus

Opieka techniczna: Katarzyna Leja

Skład: DAKA – Studio Graficzne

Opracowanie kartograficzne: Jan Leja, Magdalena Kroczak

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą iStockphoto LP

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dolożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?benet1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-3109-9

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE KAMPANII I NEAPOLU	7
INFORMACJE PRAKTYCZNE	13
PRZED WYJAZDEM	14
Wybór czasu podróży	14
Formalności	14
DOJAZD	17
Autobusem	17
Pociągiem	17
Samolotem	17
Samochodem	17
NA MIEJSCU	18
Komunikacja w regionie	18
Noclegi	18
Wyżywienie	19
INFORMATOR A-Z	21
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	25
KRAJOZNAWCZE ABC	26
Geografia	26
Klimat	28
Przyroda	28
▶ Wezuwiusz	32
Kalendarium historyczne	34
KULTURA I SZTUKA	37
Starożytność	37
Średniowiecze	39
Renesans i barok	42
Sztuka XIX i XX wieku	45
KUCHNIA NEAPOLITAŃSKA I KAMPAŃSKA	46
NEAPOL	49
HISTORIA	55
ZWIEDZANIE	63
Pałac Królewski i okolice	63
Wzdłuż Via Toledo	72
Wzdłuż Spaccanapoli	78
Wzdłuż Via dei Tribunali	93
Wokół centrum historycznego	101

▶ Szopki neapolitańskie _____	102
Wzdłuż wybrzeża do Mergelliny _____	113
Na wzgórzu Vomero _____	118
Capodimonte _____	122

KAMPANIA _____ 135

AMALFI _____	136
Atrani _____	141
Ravello _____	142
Minori i Maiori _____	143
Droga z Amalfi do Positano _____	143
Positano _____	144
BENEWENT _____	147
Sant'Agata de' Goti _____	154
WYSPA CAPRI _____	156
Capri _____	159
Anacapri _____	162
CASERTA _____	168
Casertavecchia _____	173
HERKULANUM _____	176
▶ Polscy pisarze i poeci w Neapolu _____	182
ISCHIA _____	184
Ischia Porto i Ischia Ponte _____	185
Sant'Angelo _____	186
Forio _____	188
Lacco Ameno i Casamicciola Terme _____	188
PAESTUM I WYBRZEŻE CILENTO _____	192
Paestum _____	192
Agropoli _____	195
Wzdłuż Wybrzeża Cilento – z Agropoli do Velii _____	195
Wzdłuż Wybrzeża Cilento – z Velii do Marina di Camerota _____	197
Wzdłuż Doliny Diano i Monti Alburni _____	199
POLA FLEGREJSKIE _____	201
Pozzuoli _____	204
Lago Averno i Monte Nuovo _____	206
Baia _____	207
Cumae _____	210
POMPEJE _____	212
WYSPA PROCIDA _____	223
SALERNO _____	225
SORRENTO _____	232

SŁOWNICZEK POLSKO-WŁOSKI _____	236
--------------------------------	-----

INDEKS _____	238
--------------	-----

Spis planów i map

Kampania _____	przednia okładka
Neapol – centrum _____	50–53
Półwysep Sorrentyński _____	140–141
Benewent _____	148–149
Wyspa Capri _____	158
Caserta _____	170
Pola Flegrejskie _____	202–203
Pompeje _____	214
Salerno _____	226–227
Sorrento _____	232–233
Neapol _____	tylna okładka

Spis ramek

Wybrane polskie placówki dyplomatyczne we Włoszech _____	15
Wydarzenia kulturalne _____	16
Telefony alarmowe we Włoszech _____	19
Kalendarium historyczne _____	34–36
Kamorra _____	38
Pieśń neapolitańska _____	42
Sophia Loren _____	44
Elena Ferrante _____	45
Pizza _____	47
Wielkanocny koncert _____	67
Wędrująca fontanna _____	71
Stacje sztuki _____	73
Miasto „przecięte” _____	77
Zazdrosny książę kompozytor i „neapolitański Leonardo” _____	83
Cud św. Januarego _____	87
Bitwa Aleksandra z Dariuszem _____	105
Zamek Jajka _____	114
Neapol – informacje praktyczne _____	127–134
Filmowa kariera pałacu królewskiego _____	169
Zwiedzanie Reggia di Caserta _____	172
Herkulanum i Herkules _____	177
Park Narodowy Cilento, Vallo Diano e Alburni _____	198
Most szalonego cesarza _____	205
Zwiedzanie wykopalisk Pompei _____	215

ATRAKcje z LISTY UNESCO

Wybrzeże Amalfitańskie

Spektakularne krajobrazy południowych wybrzeży Półwyspu Sorrentyńskiego, wzdłuż których wije się słynąca z widoków szosa, są wielką atrakcją regionu, w którym rozwijała się we wczesnym średniowieczu pierwsza włoska republika kupiecka miasta Amalfi. Dziś z czasów potęgi Amalfi i pobliskich miasteczek nie zostało wiele, lecz urok śródziemnomorski tej krainy przyciąga turystów niezmiennie od ponad dwóch stuleci.

Neapol – zespół zabytkowy historycznego centrum miasta

Fascynujące stare miasto, istniejące w tym samym miejscu od czasów starożytnej kolonizacji greckiej, jest znakomitym przykładem nawarstwiania się kultur i sztuki kilku epok.

Kościół św. Zofii w Benewencie

Niewielka przedromańska świątynia zbudowana na niespotykanym wielobocznym, centralnym planie we wczesnym średniowieczu, gdy Benewent był jednym z kilku ośrodków władzy germańskiego plemienia Longobardów w Italii. Kościółek ten wpisany został na Listę UNESCO wraz z innymi obiektami będącymi świadectwem kultury włoskich Longobardów.

Kup książkę

Poleć książkę

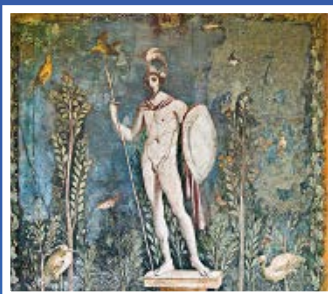
Caserta

Na Liście UNESCO wpisano znajdujący się w tym mieście zespół pałacowo-parkowy Reggia di Caserta, pałac i osadę fabryczną San Leucio oraz akwedukt Vanvitellogo. Są to barokowe budowle wzniesione przez władców Neapolu z dynastii Burbonów, którzy zapragnęli stworzyć tu siedzibę monarszą godną splendoru ich rodu – na miarę podparyskiego Wersalu.

Pompeje, Herkulanum, Torre Annunziata

Stanowiska archeologiczne odkrywanych stopniowo już od XVIII w. starożytnych miast rzymskich, które zostały przysypane przez popioły wulkaniczne w wyniku erupcji Wezuwiusza w 79 r. n.e. Ich wartością są nie tylko doskonale zachowane budowle, lecz dekorujące je malowidła, mozaiki i stiuki oraz odnalezione w nich inne dzieła sztuki i przedmioty codziennego użytku.

Park Narodowy Wybrzeża Cilento, Doliny Diano i Gór Alburni

Ogromny park narodowy obejmujący zróżnicowane krajobrazy górskie i piękny odcinek dzikiego wybrzeża Cilento wraz z imponującymi ruinami greckich świątyń starożytnego miasta Paestum, stanowiskiem archeologicznym Velia oraz gigantyczną kartuzją w Paduli.

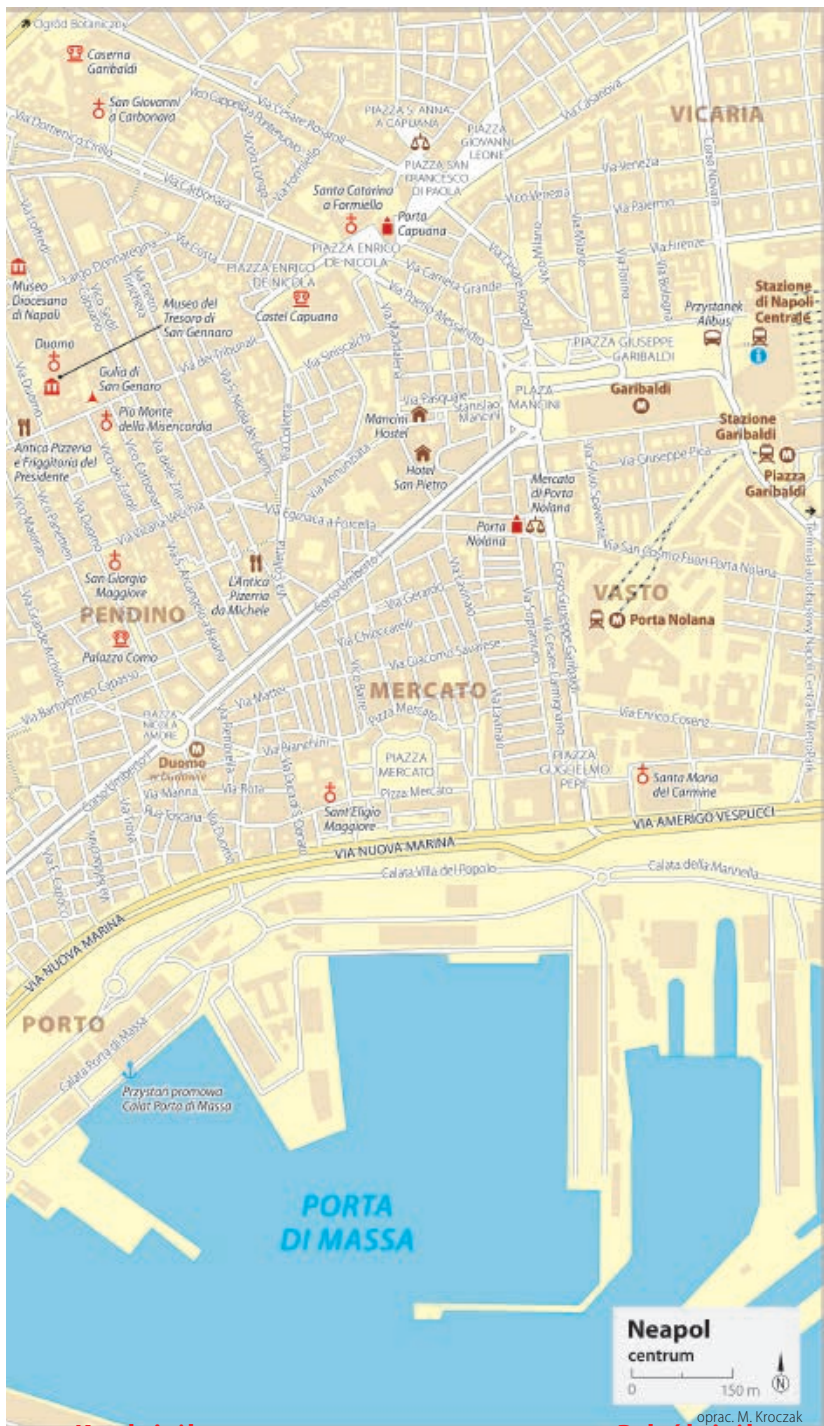
Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

oprac. M. Krocak

Stolica regionu Kampania to miasto liczące niecały milion mieszkańców, jednak z przyległymi miejscowościami, ściśle z nim zespolonymi, Neapol tworzy ogromną sześcimilionową aglomerację. To wielka metropolia południowych Włoch, jeden z najważniejszych ośrodków kulturalnych, gospodarczych i administracyjnych w kraju. Przede wszystkim jednak to miasto, które nie pozostawia odwiedzających obojętnymi. Da się Neapol kochać, można go nienawidzić – ale nie ma chyba nikogo, kto po wizycie tutaj tylko wzruszyłby ramionami. Bo miasto nad Zatoką Neapolitańską od wieków fascynuje i wzbudza skrajne emocje. Z jednej strony to wyrafinowane dzieła sztuki, skryte w muzeach, kościołach i pałacach – nieprzypadkowo cała stara część miasta znalazła się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO – z drugiej zaś głośnie, ruchliwe, pełne życia ulice.

A życie nadają im mieszkańcy: dzięki nim to miasto jest tak inne niż wszystko, co zobaczyć można we Włoszech Środkowych czy (zwłaszcza) Północnych. Jak pięknie ujął to Paweł Muratow w swoich szkicach *Obrazy Włoch*: „W Neapolu (...) muzeum i kościół, tchnące chłodem, ciszą i beznamietną atmosferą medytacji, wydają się jakimiś wyspami zagubionymi wśród żywiołów ulicy. Ten, kto je zwiedzi, nie zwiedzi Neapolu i nie dowie się, czym jest życie w tym mieście. (...) Dla podróżnego, który chętnie mieszka się z tłumem, życie w Neapolu jest niezwykle zajmujące. Można by powiedzieć, że kto nie był w Neapolu, ten nie wie, czym jest życie ulicy”.

Dlatego właśnie warto zostać w tym niezwykłym mieście na kilka dni dłużej, nie tylko by je zwiedzać, ale i smakować tutejsze potrawy, spacerować pośród uliczek i zaułków, odwiedzać targowiska...

Kup książkę

Poleć książkę

Zwiedzanie

PAŁAC KRÓLEWSKI I OKOLICE

Zwiedzanie Neapolu proponujemy rozpocząć od okolic najważniejszych gmachów historycznej części miasta oraz najbardziej eleganckich placów skupionych wokół dawnego pałacu królewskiego. Udajemy się na **plac Plebiscytu**.

Piazza del Plebiscito

Na wzgórzu ponad Zatoką Neapolitańską i portem wznoszą się potężne gmachy rezydencji królewskich, należące do dzielnicy San Ferdinando. Tu od wieków znajdowało się centrum polityczne i administracyjne Neapolu.

W sercu dzielnicy rozciąga się elegancki plac – **★ Piazza del Plebiscito**. Pośrodku rozległej pustej przestrzeni, jeszcze do końca XVIII w. zajmowanej przez chaotyczną, skromną zabudowę mieszkaniową, wspaniale prezentują się dwa konne posągi królów z dynastii Burbonów: Ferdynanda I (panował w latach 1759–1825 z przerwą w okresie wojen napoleońskich), dłuta sławnego

rzeźbiarza klasycyzmu Antonia Canovy, oraz ojca Ferdynanda – Karola III, panującego w królestwie Neapolu w latach 1735–59 jako Karol VII. Nim skierujemy się do wnętrza Pałacu Królewskiego, możemy obejrzeć pozostałe budowle przy placu. Od strony północnej stoi gmach Prefektury, niegdyś znany jako Palazzo della Foresteria, w obecnej formie wzniesiony w 1815 r. jako pałac dla specjalnych gości rodziny królewskiej. Naprzeciwko niego widać niemal identyczny budynek Palazzo Salerno, zbudowany dla najmłodszego syna króla Ferdynanda I, Leopolda Burbona, tytułowanego księciem Salerno.

Pałac Królewski

Wschodnią pierzeję placu stanowi długa, pompatyczna fasada **Pałacu Królewskiego** (Palazzo Reale). Zaczątkiem ogromnej rezydencji był pałac zbudowany po 1559 r. dla Ferdinanda Ruiza del Castro, hiszpańskiego wicekróla Neapolu, władającego tu w imieniu króla Hiszpanii Filipa III Habsburga. Plany architektoniczne sporządził znany architekt działający na dworze papieskim – Domenico

▼ Pałac Królewski

Kup książkę

Poleć książkę

Fontana i to jego autorstwa jest główna fasada pałacu od strony placu. Najbardziej charakterystycznymi elementami tej fasady są ustawione w niszach parteru posągi ośmiu królów Neapolu z kilku dynastii, poczynając od normańskiego władcy Neapolu i króla Sycylii – Rogera II (pierwszy z lewej). Kolejne nisze zajmują przedstawienia cesarza Fryderyka II Hohenstaufa (władającego Neapolem jako król Fryderyk I), Karola I Andegawęńskiego, Alfonsa V Aragońskiego (w Neapolu władał jako Alfons I), cesarza Karola V Habsburga (zgodnie z numeracją królów Neapolu – Karola IV), Karola III Hiszpańskiego (króla Neapolu jako Karol VII od 1735 r.), Joachima Murata i wreszcie Wiktora Emanuela II, króla zjednoczonych Włoch w latach 1861–78. Posągi ustawiono w końcu XIX w. Kolejne rozbudowy prowadzone od połowy XVIII w. do początków XIX w. nie zmieniły wyglądu tej części gmachu, choć powiększyły całą rezydencję niemal dwukrotnie. Wnętrza są częściowo udostępnione dla

zwiedzających – na pierwszym piętrze pałacu, na który z dziedzińca wiodą paradne schody, można zwiedzać **Appartamento Storico** 📍 Museo di Palazzo Reale, Piazza del Plebiscito 1, <http://palazzorealenapoli.it>; czynne: czw.–wt. 9.00–20.00, kasy zamykane o 19.00; wstęp: 4 EUR, osoby 18–24 lat 3 EUR, do 18 lat i w każdą pierwszą nd. miesiąca gratis, trzydzieści sal dawnej rezydencji wicekrólów hiszpańskich oraz monarchów z dynastii Burbonów. Urządzone z wielkim przepychem komnaty mają wielobarwne posadzki, olśniewające dekoracje malarskie i stiukowe. Ustawiono w nich liczne meble oraz powieszono cenne obrazy i tapiserie. Są też piękne bibeloty, porcelanowe rzeźby oraz wiele innych dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego. Zwiedzając kolejne pomieszczenia, można prześledzić, jak zmieniały się style w sztuce od końca XVI w. do początku XVIII w.: od renesansu poprzez barok i rokoko po klasycyzm. Kolekcja malarstwa obejmuje dzieła wielu artystów miejscowych, ale

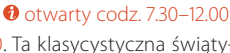

też hiszpańskich, flamandzkich, hollenderskich i francuskich. Do najważniejszych pomieszczeń należą Sala Ambadorów z malowidłami Francesca da Muru z 1738 r., Sala Tronowa, w której eksponowany jest m.in. obraz Tycjana, Kaplica Królewska oraz Teatr Dworski (Teatrino di Corte). Ten ostatni urządzony został w 1768 r. specjalnie na zaślubiny króla Ferdynanda IV (po 1816 r. znany jako Ferdynand I) z Marią Karoliną Austriaczką, córką cesarzowej Marii Teresy – panna młoda była wielką miłośniczką teatru.

Prócz apartamentów królewskich w pałacu mieszczą się także inne instytucje, m.in. **Biblioteka Narodowa** (Biblioteca Nazionale), znana z imponującej kolekcji papirusów odnalezionych

w ruinach Herkulanum oraz całego szeregu innych cennych zbiorów sięgających starożytności.

Kościół San Francesco di Paola

Naprzeciw głównej fasady pałacu plac Plebiscytu zamykają dwie ćwierćkoliste galerie kolumnowe, rozchodzące się od potężnego portyku **kościół San Francesco di Paola** Ta klasycystyczna świątynia, wzniesiona w latach 1817–46, została ufundowana przez króla Ferdynanda I jako wotum za odzyskanie królestwa po okresie napoleońskim. To rządzący wówczas Neapolem marszałek Francji Joachim Murat nakazał przebudowę placu poprzez dodanie wspomnianych

▼ Piazza del Plebiscito

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Piazza del Plebiscito, pomnik Karola III Burbona

kolumnad. Ustawiony pomiędzy nimi kościół jest niemal wierną, choć nieco pomniejszoną, kopią starożytnego rzymskiego Panteonu, jednak z dodanymi dwiema bocznymi kaplicami, podobnie jak centralna nawa również nakrytymi kopułami.

Podziemia placu Plebiscytu

Tajemniczą i oryginalną atrakcją są znajdujące się pod placem i sąsiednimi kwartałami podziemne przejścia i sale. Wejście do nich znajduje się w wąskim zaułku Vico del Grottone (pod nr 4, przecznica od Via Gennaro Serra). Ich główną częścią jest **Galleria Borbonica** 📍 www.galleriaborbonica.com; inne wejścia: z Via Morelli 61 i Via Monte di Dio 14; zwiedzanie ok. 1 godz. 20 min tylko w grupach z przewodnikiem, trasa standardowa – wejścia pt.–nd. i święta o 10.00, 12.00, 15.30 i 17.30, inne trasy po wcześniejszej rezerwacji; wstęp: 10 EUR, osoby 10–13 lat 5 EUR, do 10 lat gratis, nigdy nie ukończony tunel, który zaczęto budować w 1853 r. na życzenie króla Ferdynanda II,

obawiającego się nagłych zamieszek i rewolucji. Tunel miał umożliwić szybką ewakuację z pałacu do wojskowych koszar przy Via del Pace oraz do portu. Podczas budowy wykorzystano częściowo starsze podziemia, m.in. tunele dawnych akweduktów oraz wielkie cysterny na wodę jeszcze z XVI w. Można się tu poczuć jakby w alternatywnym świecie, w którym wciąż trwa XIX wiek – sporo tu porzuconych w tamtych czasach niepotrzebnych rekwizytów, a wciąż ich przybywa, ponieważ każdego roku odgruzowywane i otwierane są dla zwiedzających kolejne fragmenty podziemi.

Piazza Trieste e Trento

Z Piazza del Plebiscito sąsiaduje kolejny plac – mniejszy, lecz bardziej ruchliwy. Jest to **Piazza Trieste e Trento** z fontanną pośrodku. Można tu łatwo dotrzeć komunikacją miejską z okolic głównego dworca przy pl. Garibaldi, tutaj też zawsze tłoczą się turyści, zamierzający udać się albo w stronę placu Plebiscytu i Pałacu Królewskiego, albo na

popularne piesze deptaki: biegnącą na północ Via Toledo lub wiodącą na zachód Via Chiaja.

Na rogu Piazza del Trieste e Trento i Via Chiaja, na parterze gmachu Prefektury, do dziś działa sławna i droga kawiarnia **Caffé Gambrinus**. Otwarta w 1860 r., dwadzieścia lat później zyskała wystrój w stylu *art nouveau*, który zachował się praktycznie bez zmian do dziś. Przez długi czas od przełomu XIX i XX w. po lata międzywojenne była ulubionym miejscem spotkań artystów i polityków, zarówno włoskich (np. poety Gabriela D'Annunzio czy filozofa Benedetto Croce), jak i przyjezdnych (m.in. Oscara Wilde'a i Ernesta Hemingwaya). Przy placu, na rogu z Via San Carlo, stoi niewielki **kościół San Ferdinando** z XVII w. Jest on dziełem architekta doby baroku Giovanniego Giacomo di Conforto, przebudowanym później

Wielkanocny koncert

W niewielkim kościele San Ferdinando przy Piazza del Trieste e Trento co roku w Wielki Piątek przed Wielkanocą odbywa się niezwykle koncert. Podczas wieczornej liturgii tego dnia wykonywany jest na żywo najślawniejszy utwór związanego ścisłe z Neapolem genialnego kompozytora Giovanniego Pergolesiego – *Stabat Mater*. I choć wielu innych kompozytorów na przestrzeni kilku stuleci także komponowało własne wersje do tej części wielkopiątkowego nabożeństwa, to żadne nie zdobyło tak wielkiego uznania, jak to Pergolesiego, napisane na zamówienie neapolitańskiego bractwa religijnego.

▼ Kościół San Ferdinando na Piazza Trieste e Trento

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Galleria Umberto I

przez Cosima Fanzaga. Świątynia, choć niewielka, ma bardzo bogato dekorowane wnętrze. Zwracają uwagę nie tylko marmurowe ołtarze, ale i freski Paola de Matteis ze scenami z życia św. Franciszka Ksawerego, który pierwotnie był patronem kościoła.

Teatro San Carlo

Na początku wiodącej w dół w kierunku Piazza Municipio ulicy św. Karola (Via San Carlo) stoi wielki gmach ★ **Teatro San Carlo**. Jest to najstarszy teatr operowy na świecie, a pierwszy sezon zainaugurowano 14 listopada 1737 r. Projekt architektoniczny budowli sporządził Giovanni Antonio Medrano, który – na życzenie fundatora, króla Karola VII – zadbał też o to, aby na widownię można było wchodzić bezpośrednio z Pałacu Królewskiego. Teatr został rozbudowany po pożarze w 1816 r. – powstała wtedy nowa główna sala z ogromną widownią o pięciu kondygnacjach łóż, mogąca pomieścić prawie 3 tys. widzów. Do dziś należy ona do największych sal teatralnych

na świecie. I do dziś cieszy się też bardzo wysoką rangą. Pełne przepychu wnętrza: główny hol, foyer, królewską lożę oraz widownię można zwiedzać podczas wycieczek z przewodnikiem ⓘ **zalecana rezerwacja, tel.: +39 081 7972412, www.teatrosancarlo.it; wejścia codz. o 10.30, 11.30, 12.30, 14.30, 15.30 i 16.30; bilety: 7 EUR, dla osób 18–30 i powyżej 65 lat 5 EUR, do 18 lat 3 EUR. Kto chciałby się dowiedzieć więcej o dziejach tej sławnej sceny operowej, może zwiedzić mieszczącą się w Pałacu Królewskim muzealną **ekspozycję MeMus** ⓘ <http://memus.squarespace.com>; czynne: pn.–wt. i czw.–sb. 9.00–19.00, nd. do 15.00, VIII zamkn.; bilety: 6 EUR, osoby 18–30 lat i powyżej 65 płacą 5 EUR, do 18 lat lub z **Campania Artecard** 3 EUR.**

Galleria Umberto I

Naprzeciwko ponurej, ciężkiej fasady teatru po drugiej stronie ulicy dumnie prezentuje się pompatyczna budowla z ogromną datą MDCCCXC, upamiętniającą ukończenie jej budowy. Pod wielkim

łukiem wchodzi się do zbudowanej z rozmachem galerii handlowej – **★ Pasażu Humberta I (Galleria Umberto I)**. To właściwie cztery pasaże, łączące się pod wielką centralną kopułą o średnicy 16 m. Wszystkie nakryte są przeszklonym dachem, zaś kolorowe posadzki ozdobiono pod główną kopułą barwnymi, mozaikowymi znakami zodiaku. Całość powstała na wzór pasażu Wiktora Emanuela II w Mediolanie. Jej budowa była jedną z całego szeregu dużych inwestycji miejskich prowadzonych w ramach Risanamento di Napoli, czyli wielkiego programu unowocześnienia i oczyszczenia Neapolu po epidemii cholery z 1884 r., realizowanego aż do I wojny światowej. W Galerii (poddanej w 2016 r. gruntownej renowacji) mieszczą się eleganckie sklepy i kawiarnie.

Castel Nuovo

Schodząc wzdłuż Via San Carlo, docieramy do szerokiej, pełnej zieleni Via Vittorio Emanuele III, ponad którą góruje ciężka

sylwetka masywnej średniowiecznej fortecy. To Nowy Zamek, czyli **★ Castel Nuovo**, zwany też Maschio Angioino (Zamek Andegawenów). Jego budowę zlecił w 2. poł. XIII w. król Karol I Andegawerski, by zabezpieczyć swe panowanie nad miastem i portem. Przede wszystkim jednak monarcha chciał mieć nową siedzibę, gdyż do 1279 r. stolicą państwa, obejmującego południową Italię i Sycylię, było Palermo – dopiero po utracie Sycylii siedzibą królewską Andegawenów został Neapol. Od tej pory aż do końca XV w. stale mieszkali tu władcy Królestwa Neapolu. Budowla ucierpiała podczas wielu wojen i była wielokrotnie przebudowywana, a jeden z niszczycielskich ataków na fortecę miał miejsce w 1347 r., gdy Neapol najechał król Węgier, Ludwik I Wielki – ten sam, który później zasiadł na tronie polskim jako Ludwik Węgierski.

Zamek wzniesiono na planie trapezu z pięcioma cylindrycznymi basztami oraz wykutą w skale fosą. Pomiędzy

▼ Castel Nuovo

Kup książkę

Poleć książkę

Ischia

Największa z wysp Zatoki Neapolitańskiej znana jest dzięki pięknym plażom, bogactwu wód termalnych, świetnym winom i łagodnemu klimatowi. Nie brak tu starych rybackich osad i miasteczek czy małych wsi pośród winnic, rozsianych na stokach stromych wzgórz. Ischia, zajmująca powierzchnię około 46 km², jest zbudowana ze skał wulkanicznych. Jej centrum zajmuje wyniosły, zwieńczony skałkami szczyt Monte Epomeo (789 m n.p.m.).

HISTORIA

Dzieje wyspy są podobne do innych części południowego wybrzeża Włoch i sięgają wiele wieków wstecz. Znalaziono tu m.in. liczne ślady pozostawione przez pradawnych mieszkańców jeszcze przed przybyciem tu greckich osadników z wyspy Eubea. To właśnie dzięki Grekom powstałe przy dogodnym, naturalnym porcie miasto stało się ważnym ośrodkiem handlu z Etruskami.

W 322 r. p.n.e. Ischię, od V w. p.n.e. podlegającą miastu Neapolis, zdobyli i włączyli w granice swego państwa Rzymianie. Od tej chwili aż do V w. n.e. panował tu *pax romana*. Wraz z upadkiem imperium rzymskiego wyspę porceły nękać najazdy – najpierw barbarzyńskich plemion germańskich. Ich ataki przerwało przejście wyspy przez Bizancjum po 588 r. Kolejne spustoszenia przyniosły napady piratów saraceńskich w IX w. Następnie Ischię zajmowali Normanowie, na krótko też republika kupiecka Pizy. Na przełomie XIII i XIV w. walki o wyspę toczyli królowie z dynastii andegaweńskiej z Aragończykami. W 1302 r. w wyniku ostatniego jak dotąd wybuchu wulkanu na Ischii wyspa na kilka lat całkiem opustoszała – mieszkańcy zbiegli do Baia. Gdy wrócili, znów musieli zmierzyć się z plagą najazdów obcych wojsk, tym razem w ramach walk o władzę w królestwie Neapolu. W końcu szalę zwycięstwa przechylili na swoją stronę w 1438 r. Aragończycy,

▼ Ischia – widok z Zamku Aragońskiego

Kup książkę

Poleć książkę

zajmując Ischię na rzecz Alfonsa V Aragońskiego na cztery lata przed tym, nim ostatecznie objął on władzę nad Neapolem. I choć walki o władzę ustały, a król Neapolu przekazał Ischię w dziedziczne władanie księżętowi z rodziny d'Avalos, wyspa nie zaznała spokoju, ponieważ tu-pili ją regularnie berberscy piraci z Afryki Północnej, pozostający w służbie imperium osmańskiego. Dopiero pod koniec XVI w. zagrożenie pirackie znacznie się zmniejszyło, jednak ostatni napad zanotowano jeszcze w 1796 r.

Po okresie wojen napoleońskich, gdy Ischia – podlegająca ustanowionym przez Napoleona władzom w Neapolu – atakowana była przez wspierającą dynastię Burbonów flotę brytyjską, wyspa zaczęła stopniowo zdobywać sławę jako popularny ośrodek turystyczny. Od tej pory liczba odwiedzających Ischię stale rośnie – obecnie jest ich już 6 mln rocznie! Wyspę szczególnie upodobali sobie przybysze z Niemiec (regularnie wypoczywa tu m.in. kanclerz Angela Merkel), którzy chętnie się tu osiedlają: pośród ponad 60 tys. mieszkańców około 5 tys. to właśnie Niemcy.

Wyspę co jakiś czas nawiedzają trzęsienia ziemi – ostatnie w sierpniu 2017 r., gdy w wyniku wstrząsów zniszczonych zostało wiele budynków, a śmierć poniosły 2 osoby.

WARTO ZOBACZYĆ

Ischia Porto i Ischia Ponte

Głównym ośrodkiem Ischii jest podzielone na dwie części miasteczko noszące identyczną nazwę jak cała wyspa. Północna jego dzielnica to **Ischia Porto**. Tu znajduje się naturalna zatoka, powiększona jeszcze w starożytności i osłonięta

falochronami od otwartych wód – od wieków główna przystań na wyspie, do której także i obecnie dociera większość promów. Wokół portu stoją liczne stare domy, działają hotele i restauracje. Panuje tu stale ożywiony ruch, mimo to zawsze przyjemnie można się przespacerować wzdłuż nabrzeży – zwłaszcza wzdłuż Via Porto po wschodniej stronie zatoki. Ponad nabrzeżem, oddzielając port od morza, wyrasta mały półwysep ze wzgórzem San Pietro. Za nim znaleźć można szeroką plażę Lido, największą w miasteczku.

Ciekawszą częścią miasta jest **Ischia Ponte**, oddalona o blisko 2 km od przystani promowych. Wiedzie tam z portu Via Roma i jej przedłużenie – Corso Vittoria Colonna, doprowadzając w okolicę kolejnej, węższej plaży – Spiaggia dei Pescatori. Zaraz potem, skręciwszy w lewo w Via Seminario, znajdziemy się w centrum Ponte. Stoją tu niemal naprzeciwko siebie dwa kościoły. Większym jest **katedra Santa Maria Assunta**, której historia sięga 1309 r.; obecnie jest to renesansowo-barokowa bazylika na planie krzyża z kopułą nad skrzyżowaniem naw. Mniejsza świątynia to **kościół Spirito Santo** z 1557 r.

Z wielu miejsc w miasteczku widoczna jest mała przybrzeżna wyseпка o stromych urwiskach, zwieńczona ponurymi kamiennymi murami. Połączona z miejscowością sztuczną groblą i mostem – zwanym Ponte Aragonese, od którego pochodzi nazwa tej części miejscowości – jest bardzo często odwiedzana przez turystów, ponieważ na jej szczycie stoi duży ★ **Zamek Aragoński** ⓘ **Castello Aragonese**; otwarte: latem codz. 9.00–20.00, zimą codz. do 16.00; wstęp: 10 EUR, 10–14 lat 6 EUR, do 9 lat bezpłatny.

Podobno w tym miejscu stała budowla obronna wzniesiona przez tyrana Syrakuz Hierona I w V w. p.n.e. W obecnej formie powstał po 1441 r. z rozkazu królów Aragonii, którzy podbili Królestwo Neapolu. Poza fortecą, która wznosi się na samym szczycie opadającego wprost do morza urwiska, w obrębie zewnętrznych pierścienia murów otaczających całą wyspę, znajdują się zabudowania **klasztoru Santa Maria della Consolazione**. Po przeciwnej, zwróconej ku morzu stronie wyspy warto przez chwilę pokontemplować widoki, jakie roztaczają się ze znajdującego się tu **Tarasu Oliwek** (Terrazzo degli Ullivi).

Na południowy zachód od wysepki, po drugiej stronie zatoki wyrasta na brzegu masywna wieża obronna **Torre di Guevara**, znana także pod nazwą Torre di Michelangelo – wedle lokalnej legendy sławny Michał Anioł miał się tu spotykać ze swą kochanką... W średniowieczu i na początku czasów nowożytnych takie wieże strażnicze ustawiano w wielu miejscach wokół wyspy, by obserwować

z nich morze i ostrzegać mieszkańców przed napadami piratów.

Sant'Angelo

Zmierzając na południowe wybrzeże Ischii, trzeba ominąć niedostępną, skalistą część jej południowo-wschodnich brzegów – tu urwiska sięgają nawet 300 m wysokości. Szosa przebiegająca przez miasto Ischia i okrążająca całą wyspę omija to dzikie wybrzeże dalej w głębi lądu, wiodąc do miasteczka **BARANO D'ISCHIA**. Tu znajduje się sławne **źródło termalne Fonte delle Ninfe di Nitrodi** 📍 [Via Pendio Nitrodi, www.fonteninfenitrodi.com](http://www.fonteninfenitrodi.com); **otwarte: IV i X–XI codz. 9.30–18.00, V–IX 9.00–19.30; wstęp: zróżnicowane ceny od 12 EUR/os.,** wokół którego zorganizowano kąpielisko, jednak przede wszystkim miejsce ma charakter leczniczy – mniej wypoczynkowy. Z centrum Barano d'Ischia ciasne serpentyny wąskiej drożki wiodą do Lido di Maronti z najdłuższą na całej wyspie plażą. Od strony wjazdu na plażę znajduje się niewielki kompleks base-

▼ Zamek Aragoński

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Punta Sant'Angelo

nów z wodą termalną **Idroterme Olympus** 📍 [Via Maronti 41, www.termeolympus.it](#). Na drugim krańcu plaży znajduje się wejście do ciasnego wąwozu pełnego niesamowitych formacji skalnych wytworzonych w tufie wulkanicznym. W głębi wąwozu znajduje się najbardziej niezwykle z kąpielisk termalnych na wyspie – **Terme di Cavascura** 📍 [www.cavascura.it](#); otwarte: poł. IV–poł. X codz. 8.30–18.00; ceny uzależnione od wybranych zabiegów. Nie ma tu basenów, lecz wykute w skałach indywidualne „pokoiki” do moczenia się w ciepłych leczniczych wodach.

Perspektywę plaży zamyka skalista wysepka zwana **Punta Sant'Angelo**, wyrastająca przeszło 100 metrów ponad poziom morskiej wody, obecnie połączona z wyspą Ischią wąską groblą. Na cyplu wysuniętym w stronę wysepki leży miejscowość Sant'Angelo, przez wielu uznawana za najbardziej malowniczą na Ischii. Białe i różowe domki tulą się tu do zielonych zboczy, a u ich stóp po obu stronach grobli prowadzącej do wysepki

rozciągają się piaszczyste plaże. Na stromych zboczach między miejscowością a plażą Maronti (Spiaggia dei Maronti) wśród willi i hoteli odnaleźć można kolejne **kąpielisko termalne – Aphrodite Apollon** (od 2016 r. zamknięte do odwołania). Poniżej rozciąga się **plaża z naturalnymi fumarolami** – spod piasku wydobywają się tu gorące gazy wulkaniczne, a miejscami podłoże jest tak gorące, że piasek ma nawet 100°C! Miejscowi chętnie przyrządzają tu posiłki – zakopują specjalnie opakowane małże czy mięso w gorącym piasku, który działa niczym naturalny piekarnik. Ponadto w miejscowości znajdują się jeszcze dwa nieduże kąpieliska termalne, oba przy wjeździe do Sant'Angelo – **Romantic Terme** 📍 [www.hotelromantica.it](#), oraz **Parco Termale Tropical** 📍 [www.parco-tropical.com](#).

Na zachód od Sant'Angelo, w pobliżu miejscowości Panza, w małej zatoczce u stóp stromych skalistych klifów znajduje się kolejne miejsce z naturalnymi źródłami termalnymi, bijącymi spomiędzy kamieni tuż obok brzegu morskiego.

To **Termali di Sorgeto** **wstęp bezpłatny, otwarte cały rok.** Z centrum Panzy trzeba kierować się Via Sorgeto aż do parkingu na końcu tej ulicy, tuż ponad nadmorskim urwiskiem – stąd do źródeł prowadzą strome schody wykute w skałach.

W głębi wyspy, ponad Sant'Angelo znajduje się miejscowość Fontana. Od głównej szosy okrążającej wyspę odchodzi tam w górę wąska dróżka Via Militare. Prowadzi ona licznymi serpentynami wysoko pod szczyt Monte Epomeo – trzeba tylko obok restauracji Grotto di Mezzavia da Graziella skręcić w jeszcze bardziej stromą betonową Via Epomeo. Od jej końca ścieżka prowadzi do niedalekiego już (niecałe pół kilometra) wierzchołka **Monte Epomeo** (788 m n.p.m.), najwyższej góry na wyspie. Widok spod szczytowej skałki – w której wykuto niewielką kaplicę – jest absolutnie oszałamiający. Można go podziwiać również podczas... obiadu, bo tuż obok szczytu jest restauracja.

Forio

Głównym miastem zachodniego wybrzeża Ischii jest **FORIO**, zwane miastem wież, stoi tu bowiem aż osiem wież pełniących niegdyś funkcję strażnic i punktów obserwacyjnych, skąd stale spoglądano ku morzu, by w porę dostrzec nadpływające okręty pirackie. Największe wrażenie robi **Il Torrione**, masywna baszta zbudowana w 1480 r. Symbolem miasteczka jest przede wszystkim biały **kościółek Santa Maria del Soccorso**, zbudowany na skalistym cypelku wrzynającym się w morze obok portu. Główna świątynia miasta, **kościół Santa Maria di Loreto**, wznosi się w głębi lądu, na rogu Via Avvocato Francesco Regine i Via Cardinale Luigi Lavitano. Barokowa budowla

może się poszczycić ładnym marmurowym ołtarzem głównym.

Foria ma aż dwie długie plaże. Na północ od miasteczka rozciąga się **plaża św. Franciszka** (Spiaggia di San Francesco). Blisko jej krańca i półwyspu Carusa (Punta Caruso) zamykającego od północy zatokę odwiedzić można piękną enklawę bujnej zieleni – ogród botaniczny **Giardini La Mortella** **Via Calise 39, Forio, www.lamortella.org; otwarte IV–X wt., czw., sb.–nd. 9.00–19.00; wstęp: 12 EUR, osoby 12–18 i powyżej 70 lat 10 EUR, 6–12 lat 7 EUR, do 6 lat wstęp bezpłatny, własność kompozytora z Anglii Williama Waltona – dlatego też w pięknej scenarii są tu regularnie organizowane ciekawe koncerty. Druga plaża – **Spiaggia Citara** rozciąga się na południe od miasteczka, pod wysoką skarpią oddzielającą ją od wnętrza lądu. Główną atrakcją są znajdujące się tuż obok morza baseny i termalne kąpieliska **Giardini Poseidon Terme** **Via Giovanni Mazzella, www.giardiniposeidonterme.com; otwarte: poł. IV–IX codz. 9.00–19.00, w X do 18.30; Wstęp: cały dzień 32 EUR, 3–11 lat 16 EUR, po 13.00 27/13,50 EUR. Również i tu, poza zwykłymi basenami (krytymi i otwartymi) otoczonymi bujną zielenią pięknych ogrodów, można wejść do sztucznych grot pod tufowymi urwiskami, w których wydobywa się spod ziemi gorąca woda i gaz.****

Lacco Ameno i Casamicciola Terme

Na północnym brzegu wyspy Ischia leżą dwie miejscowości, rozciągające się wzdłuż morza. W obydwu są niewielkie porty oraz małe plaże w małych zatokach, pośród skał i głazów różnych rozmiarów. Symbolem pierwszego

z miasteczek – **LACCO AMENO** – jest **skała Grzyb** (Il Fungo), nazwana tak dzięki swemu niecodziennemu kształtowi. Wyrasta z wody między dwiema częściami portu jachtowego i jest doskonale widoczna z nadbrzeżnego Corso Angelo Rizzoli. To skałka z tufów wulkanicznych, uformowanych w tak niezwykłą formę przez morskie fale.

Centrum miasteczka stanowi trójkątny plac – **Piazza Santa Restituta**. Stoi przy nim niepozorny kościółek – **Basilica di Santa Restituta**. Choć w obecnej formie reprezentuje styl barokowy, jest to najstarszy kościół na wyspie, ponieważ pod jego podłogą znajduje się XI-wieczna krypta.

Około kilometra na zachód od miasteczka, między dwoma wzgórzami powstała zatoka morska – znaleźć w niej można jedną z najpiękniejszych plaż na wyspie – jest to **Spiaggia di San Montano**. Tuż obok niej rozciąga się kolejne kąpielisko – **Negombo Thermal Gardens** 📍 www.negombo.it; otwarte: poł. IV–poł. X codz. 8.30–19.00, wstęp: cały

dzień 33 EUR, dzieci o wzroście 1–1,4 m 22 EUR, po 13.00 26/20 EUR, dzieci o wzroście do 99 cm bezpłatnie, z basenami z wodą termalną, malowniczo rozrzuconymi pośród bujnej śródziemnomorskiej roślinności.

Leżąca nad morzem bliżej miasta Ischia miejscowość **CASAMICCIOLA TERME** jest rozciągnięta u stóp nieczynnego, porośniętego pięknym lasem stożka wulkanicznego Monte Rotaro. Tutejsze źródła termalne były podobno pierwszymi na Ischii, z których korzystano w celach leczniczych, a starożytni wierzyli, że leczą one praktycznie każdą chorobę. Główne kąpielisko – **Parco Castiglione Resort & Spa** 📍 Via Castiglione 62, www.termecastiglione.it; otwarte: poł. IV–X codz. 9.00–19.00; cały dzień 27 EUR, 2–12 lat 9 EUR, po 13.00 23,50/8,30 EUR, znajduje się u stóp Monte Rotaro, blisko morza, obok hotelu L'Oasi. W sąsiedniej zatoczce działa drugie, znacznie bardziej kameralne kąpielisko – **Parco Balneare Marino 'O Vagnitiello** 📍 Via Vicinale Bagnitiello 5, www.vagnitiello.it.

▲ Kościół Santa Maria del Soccorso w Forio

Informacja turystyczna

Biuro informacji turystycznej lokalnego zrzeszenia turystycznego znajduje się przy Via Sogliuzzo 72 w Ischia Porto (www.infoischiaprocida.it), a wiele przydatnych informacji o wyspie można także znaleźć na stronach internetowych: www.ischia.it i www.ischiareview.com.

Dojazd i komunikacja

Na Ischię (do przystani w Ischia Porto lub Casamicciola) można dostać się promami (13,20–14,30 EUR) lub wodolotami (19,80 EUR) z Neapolu (z Porta di Massa lub Molo Beverello) i z Pozzuoli, obsługiwany przez kilku przewoźników: Caremar (www.caremar.it), Medmar (www.medmargroup.it), Alilauro (www.alilauro.it), Snav (www.snav.it). Rejsy codz. 4.00–22.00 są praktycznie co 30 min. W przeciwieństwie do Capri tu można przywieźć prywatny samochód spoza wyspy, lecz nie jest to tanie (43–65 EUR w jedną stronę), poza tym – zwłaszcza w sezonie letnim – praktycznie

pozbawione sensu, ponieważ droga okrężna wokół wyspy, którą poruszać się trzeba, zwiedzając Ischię, jest dramatycznie zakorkowana, zaś parkowanie w wielu miejscach jest niemożliwe. Lepiej skorzystać z doskonale zorganizowanej sieci lokalnych autobusów (obsługiwane przez EAV, www.eavsr.it; rozkłady jazdy dostępne także na popularnych serwisach z informacjami o wyspie, zob. Informacja turystyczna). Bilety można kupować u kierowcy (tylko jednorazowe po 2 EUR) oraz w wielu punktach (bary, kioski z gazetami itp.; jednorazowe kosztują 1,50 EUR, 100-minutowe 1,80 EUR, całodzienne 4,50 EUR, 3-dniowe 11 EUR). Najbardziej przydatne dla turysty linie to CD (okrąża całą wyspę zgodnie z ruchem wskazówek zegara) i jeżdżące tą samą trasą w przeciwną stronę CS. Można również wypożyczyć w wielu punktach skuter lub rower – ten pierwszy na górzystej wyspie wydaje się znacznie lepszym rozwiązaniem.

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Neapol i Kampania

to na mapie Włoch miejsca szczególne – tak odmienne od Rzymu i miast włoskiej Północy, że zdają się leżeć w innym kraju. Neapol, pełen dostojnych zabytków i znakomitych muzeów, ma też sławę miasta dekadentckiego, o iście bałkańskim charakterze. Również otaczające go atrakcje mogą przyprawić o zawrót głowy – to tu znajdują się skarby kultury i przyrody o światowej renomie – antyczne Pompeje, Pałac Królewski w Casercie, Wezuwiusz i Pola Flegrejskie, przepiękna wyspa Capri i skaliste Wybrzeże Amalfitańskie.

Nieliczone **zabytki**

Żywołota **kultura miejska**

„Nieodkryte” **skarby** prowincji

Antyczne **wykopaliska**

Rajskie **wyspy** i uśpione **wulkany**

Plaże i **urwiska** wybrzeża

Najlepsza **pizza** na świecie

 Bezdroża

 Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

 Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
 0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
● <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
● <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
● <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-3109-9

Cena 26,90 zł